

ЕЛЕМЕНТИ СТРУКТУРНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ К. ЛЕВІ-СТРОСА

М. В. Єльников

Запорізький національний університет

elnikov.mv@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8102-1345>

Ключові слова: Клод Леві-Строс, структурна антропологія, етнологія, система спорідненості, мова, міфи.

У статті розглядаються основні елементи і методи структурної антропології французького етнолога Клода Леві-Строса, опубліковані в однойменній праці «Структурна антропологія». Визначаючи предметом дослідження соціальне життя, він зосереджується на вторинних, неусвідомлених явищах культури – суспільний етикет, одяг, норми моралі, традиції, ритуали, політики й релігії. Мета структурної антропології, що вивчає несвідоме, – єдність функціонування людського розуму в різних культурних системах. Культурні явища є варіаціями єдиної моделі, яку можна систематизувати в повторювану схему (паттерн). Серед елементів «структури» К. Леві-Строс виділяє систему спорідненості, мову, міфи.

Родинні системи базуються на універсальних «граматичних» правилах, таких як заборона інцесту та обмін жінками (які також виступають як «знаки» його структури) між групами, що створює соціальний порядок. Важливим елементом структурної антропології К. Леві-Строса виступає мова, що є соціальним явищем.

Основним методом дослідження він визначав лінгвістичний, або фонологію. Через мову (міфему) К. Леві-Строс намагався розкрити природу міфів, які також є частиною його «структури». Зміст міфів тлумачиться як колективна свідомість минулого, сучасного і майбутнього. Міф є проявом логічного мислення, проте обмеженого в знаннях про світ, тому в міфі людина виражає одні речі через інші за допомогою символів.

ELEMENTS OF STRUCTURAL ANTHROPOLOGY K. LEVI-STRAUSS

M. V. Yelnykov

Zaporizhzhia National University

Keywords: Claude Levi-Strauss, structural anthropology, ethnology, kinship system, language, myths.

The article examines the main elements and methods of structural anthropology of the French ethnologist Claude Levi-Strauss, published in the work of the same name «Structural anthropology». Determining social life as the subject of research, he focuses on secondary, unconscious cultural phenomena – social etiquette, clothing, moral norms, traditions, rituals, politics and religion. The goal of structural anthropology, which studies the unconscious, – is the unity of the functioning of the human mind in different cultural systems. Cultural phenomena are variations of a single model that can be systematized into a repeating scheme (pattern). Among the elements of «structure» K. Levi-Strauss singles out the kinship system, language, myths.

Family systems are based on universal «grammatical» rules, such as the prohibition of incest and the exchange of women (which also act as «signs» of its structure) between groups, which creates a social order. An important element of structural anthropology K. Levi-Strauss is a language that is a social phenomenon.

He determined linguistic or phonology as the main research method. Through language (mythems) K. Levi-Strauss tried to reveal the nature of myths, which are also part of his «structure». The content of myths is interpreted as a collective consciousness of the past, present and future. Myth is a manifestation

of logical thinking, but limited in knowledge about the world, therefore, in myth, a person expresses some things through others with the help of symbols.

Постановка проблеми. Серед видатних етнологів ХХ ст. чинне місце посідає французький антрополог і культуролог Клод Леві-Строс (Claude Lévi-Strauss, 1908–2009). Як засновник концепції структурної антропології в етнології, дослідник прагнув досліджувати різноманітні явища культури через виявлення загальних моделюючих систем – елементів (символів, знаків, міфів), що лежать в їхній основі. Такі комплексні системи «колективної уяви» він називав структурами, а оскільки зосереджувався на людському аспекті, то називав свій метод структурною антропологією. Виявлення цих «структур», за його переконанням, дозволяє зрозуміти загальні принципи функціонування людського суспільства та мислення. Автор визначав, що на поведінку людини найбільший вплив мають символічні форми, традиції і ритуали, прийняті у конкретній культурі, що структурують людський досвід. Досліджуючи їх, можливо адекватно зрозуміти культуру від «первісності» до «цивілізованості» як певного народу, так і людських груп в цілому.

Збірка статей під загальною назвою «Структурна антропологія» (*Anthropologie structurale*), опублікована у 1958 р., стала основою його однойменної концепції¹. На теренах колишнього Радянського Союзу ця книга вперше була видана російською мовою 1985 р.² Українською «Структурна антропологія» К. Леві-Строса була перекладена і опублікована у 1997 р., а 2000 р. вийшла друком її друге видання³. Для розуміння «містку» між «цивілізованим» і «примітивним» мисленням у культурах народів важливою є праця «Первісне мислення» (*La Pensée sauvage*, 1962), яка видана українською мовою у 2000 р.⁴ Цими двома працями фактично обмежується переклади праць К. Леві-Строса. До їх числа можна віднести переклади фрагментів інтерв'ю дослідника від 1977 р. під назвою «Міф та значення» (*Myth and meaning*)⁵.

¹ Lévi-Strauss C. *Anthropologie structurale*. Paris : Plon, 1958. 454 s. URL: <https://archive.org/details/anthropologiestr00levi/page/n13/mode/2up> (дата звернення: 10.12.2025).

² Леві-Строс К. *Структурная антропология* / Перев. с фр. В. В. Иванова. Москва : Наука, 1985. 536 с.

³ Леві-Строс К. *Структурна антропологія* / Пер. з фр. З. Борисяк. Київ : Основи, 2000. 387 с.

⁴ Леві-Строс Клод. *Первісне мислення* / Пер. з фр., вступне слово та примітки С. Йосипенка. Київ : Український Центр духовної культури, 2000. 324 с.

⁵ Леві-Стросс Клод. *Міф та значення* (Levi-Strauss Claude.

В сучасній етнології уявлення про основні ідеї і методи структурної антропології К. Леві-Строса значно відрізняються між собою. Дослідники здебільшого акцентують увагу на окремих аспектах концепції французького етнолога, однак робіт про співставлення і порівняння підходів до аналізу структурної антропології різних наукових шкіл і напрямків відсутні.

Аналіз наукових досліджень і публікацій.

Найбільш значущим дослідженням критичного огляду основних ідей і концепцій К. Леві-Строса є книга французького філософа і культуролога Марселя Енаффа (Marcel Hénaff, 1942–2018) «Клод Леві-Строс і структурна антропологія» (Claude Lévi-Strauss et l'anthropologie structurale), видана вперше у 1991 р. Українською мовою переклад його праці відсутній, російською опублікована 2010 р.⁶ Робота складається з двох частин, у другій з яких М. Енафф робить короткий огляд всіх робіт К. Леві-Строса з 1948 по 2000 р.⁷

В першій частині М. Енафф аналізує ту область антропології, де К. Леві-Строс проводив свої дослідження: система спорідненості, логіка чуттєвого сприйняття, міфи; також близьких до лінгвістики і антропології – наратології, теорії системи символів, дослідження обрядів, класифікація тотемів, фольклор, історія, поетика та інше. Зокрема, звернення до лінгвістичних прикладів, на думку М. Енаффа, допомогло К. Леві-Стросу дати переконливе уявлення системи спорідненості, підказало новий підхід у вивчення міфів. В останньому випадку це дозволило зрозуміти, що «важливі не герої і теми самі по собі, але те, як вони взаємно співвідносяться, в чому криється різниця»⁸. М. Енафф підмічає те, чого інші критики концепції К. Леві-Строса пропустили – межі (кордони) його методу, цитуючи останнього: «Я повністю готовий припустити, що в людській діяльності присутні структуровані і неструктуровані рівні. Я вибрав ті класи феноменів, ті типи суспільства, де засто-

Myth and meaning) / Пер. М. Маєрчик. *Народознавчі Записки*. 1995. Вип. 2. С. 102–111; Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М. Зубрицької. 2-е вид., доповнене. Львів : Літопис, 2001. С. 446–462.

⁶ Энафф М. *Клод Леві-Строс и структурная антропология* / Пер. с фр. О. В. Кустовой; под науч. ред. А. М. Положенова. Санкт-Петербург : Гуманитарная академия, 2010. 560 с. (Серия «Ars Pura. Французская коллекция»).

⁷ Энафф М. *Там само*. С. 347–510.

⁸ Энафф М. *Там само*. С. 16, 18.

сування структурного методу ефективно»⁹. Ще однією напрямком дослідження К. Леві-Строса була культура всередині/зовні, де дослідник намагався бути «нейтральним» («новою людиною») під час польових досліджень до «...власної культури як до чогось, що не має до нього відношення, а до культури суспільств, що вивчаються, як до того, що не має до нього відношення...»¹⁰.

Важливою складовою, за визначенням М. Енаффа, концепції К. Леві-Строса є «*esprit humaine*» – людський розум. Він наголошує, що «між «примітивними» народами і нами, між їхньою культурою і нашою, не дивлячись на всі відмінності, фундаментальна різниця відсутня». На його переконання, ми – єдине людство, що має моральні зобов'язання, а головне: у всіх нас один розум. Тобто, одна логіка, одні й ті ж самі категорії мислення. Єдина відмінність: в «примітивних» суспільствах переважає принцип врівноваженого обміну, а в «цивілізованих» – збільшення допоміжних технічних засобів¹¹.

В системі спорідненості К. Леві-Строса важливе місце займає мова, хоча його концепція не є послідовною. Так, М. Енафф відзначає, що в одному випадку дослідник категоричний – «система спорідненості є мовою», а в іншому припускає більш обережно «розглядати шлюбні правила і системи спорідненості як деяку мову». Можливо, це навело Леві-Строса на думку про ототожнення спорідненості і мови. Для цих двох понять спільним є культурне поле, а отже існує нерозривний зв'язок між мовою і культурою¹². Ще однією концепцією К. Леві-Строса є «теорія соціальних символів», яку М. Енафф розглядає як утилітарний функціоналізм, що виражається в тому, «кожна культура надає певне значення і стиль вже структурованим і обробленим даним, надаючи перевагу одним перед іншими і утворює з них оригінальні комбінації». Цей символізм існує в трансформації, коли простий і функціональний предмет (одяг, звички, тварини та інше) в певній культурі виявиться наділеним цінністю і значенням символічного статусу. Символізм, породжений людським розумом, існує вже як система¹³.

Л. О. Зашкільняк відзначав, що за К. Леві-Стросом «усі форми соціального життя мають одну природу – вони складаються з систем поведінки, що представляють собою проекцію універсальних

законів підсвідомої структури розуму на рівень свідомості і соціалізованої думки»¹⁴. Щоб обґрунтувати цей висновок, К. Леві-Строс, який упродовж тривалого часу аналізував особливості мислення первісних народів, звернув увагу на розбіжність між об'єктивною фізичною реальністю та її людським чуттєвим сприйняттям. У процесі пізнання людина за посередництвом органів чуття неминуче викривляє образ навколишнього світу, оскільки такою є специфіка їх функціонування та самого мислення. Для розкриття механізмів цього викривлення необхідно досліджувати людський розум і психіку. Здійснити таке дослідження можливо лише через мову як інструмент мислення, поступово рухаючись від рівня свідомого до несвідомого та виходячи на універсальні закони, спільні для природи й людини. Через мову міфів, на переконання Л. О. Зашкільняка, К. Леві-Строс «приходить до виокремлення найпростіших понять, які функціонують на засадах «бінарності» (життя-смерть, земля-вода, гора-діл, хижак-травоїд і т.д.)». Відзначаючи непослідовність і критику системи структурної антропології, від констатує, що метод сходження від загальних свідомих явищ до елементарних є найбільш цінним і показує генезу їхнього виникнення та еволюції¹⁵.

Українська літературознавиця і перекладачка М. О. Зубрицька у передмові до перекладу публікації К. Леві-Строса «Міф та значення» (в роботі – «Міт та значення») вказувала, що дослідник намагався винайти «універсальні структури підсвідомості, які шляхом видозміни здатні творити будь-які системи». Серед знакових елементів такої «системи» вона відзначала міфи, що згідно з К. Леві-Стросом, «не є продуктом соціальних потреб і творяться з потреби відбити логіку об'єктивної реальності»¹⁶.

За спостереженнями Н. Є. Шолухо, К. Леві-Строс спрямовував свій інтерес у бік мови, де «розгляд інших елементів культури (плем'я, міф, маска) відбувається за моделлю дослідження мови і розбивається на структурні елементи». Авторка вказувала, що К. Леві-Строс намагався «розглядати не лише структурні елементи, але і зв'язки між ними»¹⁷.

¹⁴ Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. Львів: Львівський національний університет імені І. Франка, 1999. С. 211.

¹⁵ Зашкільняк Л. *Там само*. С. 211–212.

¹⁶ Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. *Там само*. С. 446.

¹⁷ Шолухо Н. Є. Слід структуралізму в етиці іншого: Емманюель Левінас і Клод Леві-Строс. *Мультиверсум. Філософський альманах: Зб. наук. праць*. Київ, 2008. Вип. 73. С. 181–182.

⁹ Енафф М. *Там само*. С. 21.

¹⁰ Енафф М. *Там само*. С. 44–45.

¹¹ Енафф М. *Там само*. С. 46–47.

¹² Енафф М. *Там само*. С. 109–112.

¹³ Енафф М. *Там само*. С. 184–192.

Російський соціальний психолог Д. О. Ольшанський аналізував одне з ключових категорій соціальної доктрини К. Леві-Строса – «*esprit humaine*» (людський розум, дух), як універсальну ментальну базу для порівняння між різними культурами й цивілізаціями. Автор певною мірою критикує К. Леві-Строса, вказуючи, що він чітко визначив межі структуралізму, виступаючи проти застосування антропологічних методів у суміжних науках. Однак «великі амбіції» Леві-Строса, а саме зробити антропологію наукою про найбільш загальні закономірності буття та мислення, на думку Д. О. Ольшанського, є спробою замінити всі науки¹⁸. «*Esprit humaine*» К. Леві-Строса, на переконання Д. О. Ольшанського, є метафізичною константою, «культурним знаменником, який дозволив би проводити загально значимі антропологічні розрахунки, тією раціональною субстанцією, яка лишається незмінною в залежності від часу і простору, культури і структури, в який вона вписана». Саме тому він вважав, що К. Леві-Строс переходить від «строгих наукових завдань» до «кетичних спекуляцій»¹⁹.

У навчальному посібнику «Етнологія народів світу» О. М. Марченко відзначає, що К. Леві-Строс висунув ідею створення системи символів, здатної відображати структуру певних сфер культури, використовуючи методи структурної лінгвістики. Його структуралізм ґрунтується на уявленні про існування сталої, позачасової структури, що є продуктом прихованої діяльності людської свідомості. Відповідно, різноманіття явищ навколишнього світу розглядається як різні варіанти прояву єдиної вихідної моделі, що дає змогу їх упорядковувати та класифікувати. Для цього, на думку К. Леві-Строса, слід зібрати повний набір окремих фактів, встановити між ними взаємозв'язки й об'єднати їх у цілісну систему. Учений вважав, що людський розум є універсальним на всіх етапах історичного розвитку, а в структурі свідомості домінує раціональне, а не емоційне начало. Саме тому головним завданням структурного аналізу було виявлення логічних закономірностей, які лежать в основі соціальних і культурних процесів. У кожному явищі культури та повсякденного життя К. Леві-Строс намагався віднайти логічний порядок через систему бінарних опозицій²⁰.

¹⁸ Ольшанский Д. А. «*Esprit humaine*» в культурной антропологии Леви-Стросса. *Культурологічна думка*. 2011. № 4. С. 150–151.

¹⁹ Ольшанский Д. А. *Там само*. С. 152.

²⁰ Марченко О. М. *Етнологія народів світу: Навчальний посібник*. Кропивницький : ТОВ ПОЛІМЕД-Сервіс. 2019. С. 29–30.

Дослідники-філософи С. В. Сторожук та І. М. Гоян, аналізуючи теорію споріднення К. Леві-Строса відзначали, що вона зводиться до чотирьох базових елементів родинних відносин – брат-сестра-батько-син, які підпорядковані універсальній соціальній граматиці. Попри феміністичну критику, ця модель теорії споріднення, на їх думку, є актуальною для аналізу сучасних гендерних проблем. Зокрема, С. В. Сторожук та І. М. Гоян констатують, що «за умови збереження базових елементів споріднення, сформульований К. Леві-Стросом, закон соціальної (родинної) взаємодії дає можливість пояснити та спрогнозувати відносини в середині сім'ї»²¹.

Метою статті є критичний аналіз основних положень і методів концепції К. Леві-Строса в його основній праці «Структурна антропологія», виділення особливостей «структури» дослідника та їх порівняння з висновками інших науковців. У роботі застосовується методи аналізу, порівнянь, ретроспективний метод.

Виклад основного матеріалу. У «Структурній антропології», за вказівкою К. Леві-Строса, вміщено ним сімнадцять праць, які відображають його структурний метод в антропології²². Для розуміння методів етнології, він розмежовує її з етнографією. Остання, за ним, «займається спостереженням і аналізом людських груп із врахуванням властивою їм своєрідності, тоді як етнологія порівнює подані етнографами матеріали і розуміється як соціальна і культурна антропологія»²³.

Далі він розглядає проблему відносин між етнологією та історією: «Якщо ж, до того, обмежитися вивченням якого нинішнього моменту з життя суспільства, то існує передусім загроза стати жертвою ілюзії, бо тоді все – історія: все, що було сказано вчора, – історія, історія й те, що сказано хвилину тому. Проте дослідник прирікає себе на неможливість пізнання даного моменту, адже лише історичний розвиток дає можливість зважити й оцінити елементи теперішнього в їхній внутрішніх взаємозв'язках... Міркувати інакше – означає відмовитися від будь-якого засобу встановити основну, зрештою, відмінність: між первинною функцією, яка задовольняє сучасні потреби соціального організму, та вторинною,

²¹ Сторожук С. В., Гоян І. М. Структура споріднення К. Леві-Строса: теорія і критика. *Humanitarian studios: pedagogics, psychology, philosophy*. 2022. Vol. 13 (2). С. 107–113.

²² Леві-Строс К. *Структурна антропологія* / Пер. з фр. З. Борисяк. Київ : Основи, 2000. С. 5.

²³ *Там само*. С. 8.

яка утримується лише завдяки небажанню групи відмовитися від своєї звички»²⁴.

Між історією і етнологією немає суперечностей, адже, за К. Леві-Стросом, вони мають спільний предмет дослідження – соціальне життя, а також спільну мету – краще пізнання людини. Вони відрізняються між собою лише засобом дослідження: «історія організовує свої дані відносно свідомих проявів суспільного життя, а етнологія – щодо його неусвідомлених основ». Для прикладу неусвідомлених, вторинних явищ культури автор відзначав дотримання суспільного етикету, вимог до одягу, чисельних норм моралі, політики й релігії, вказуючи, що вони є більш звичкою, а їх справжнє походження та функції не піддаються здоровому глузду. Найменший відступ від них зустрічає в суспільстві опір. Тож взірцем для етнологічних досліджень є лінгвістичний метод, адже «в цілому мовні категорії залишаються неусвідомленими», «лінгвіст вилучає зі слів фонетичну реальність фонем, а фонем виводить логічну реальність розпізнавальних елементів»²⁵. Але є певні обмеження, на які посилається в «Структурній антропології» дослідник.

Дійсно, саме лінгвістичний метод, або фонологія, яка «націлена на розкриття загальних законів», відкриває, за вказівкою К. Леві-Строса, «нові перспективи» для соціолога. Зокрема, повторюваність форм спорідненості, правил шлюбу, норм поведінки між родичами набуваються значення, якщо вони інтегровані в систему – «систему спорідненості», що нагадують «фонологічні системи», які «вироблені людським духом на рівні неусвідомленого мислення»²⁶. В той же час дослідник застерігає від сліпого копіювання лінгвістичного методу: «Не варто нехтувати й глибокою відмінністю між системами фонем якоїсь мови й системою термінів спорідненості в суспільстві». Зокрема, при визначенні поведінки людей він відзначає протилежності (бінарності) – повагу і фамільярність, право чи обов'язок, любов чи ворожість. Тож, окрім системи найменувань, яку він порівнює з «системою словника», існує психологічна й спеціальна система, яку він називає «системою установок». Саме в такому аспекті від досліджує чотири типи відносин спорідненості, які він характеризує «системами символів»²⁷. На універсальність закону соціальної (родинної) взаємодії вказували С. В. Сторожук та

І. М. Гоян²⁸, хоча сам К. Леві-Строс на прикладах окремих суспільств зауважував, що «система спорідненості не однаково важлива для всіх культур», долучаючи до цього «позитивні і негативні символи» цих відносин: рівність сторін, взаємність, право, обов'язок²⁹.

Ще одним елементом («знаком») структурної антропології К. Леві-Строс є мова (слова є знаками), яку він характеризує соціальним явищем. За дослідником, «прояви лінгвістичної поведінки перебувають на рівні несвідомої думки. Розмовляючи, ми не думаємо про синтаксичні та морфологічні закони мови»³⁰. Тож, мова не є одним з методів дослідження³¹, а елементом «структури»: «мова – це соціальне явище, незалежний від спостерігача об'єкт», що «піддається справді науковому вивченню». На переконання К. Леві-Строса, «мова є частиною культури, одним з її елементів», констатує, що мова і культура є паралельними різновидами «людського духу»³².

Елементом структурної антропології виступає також міфологія, яка, за К. Леві-Стросом, є «відображенням соціальної структури й суспільних відносин», «мета міфу полягає в тому, щоб дати вихід реальним, хоча й витісненим почуттям»³³. Дослідник констатує, що міфи «повторюються з однаковими характерними рисами, а часто з однаковими подробицями в різних кінцях земної кулі». Відповідь лежить у самій природі міфу, який належить як до мовних, так і до позамовних явищ: мови як до сфери оборотного часу, а мовлення – до сфери часу необоротного. Події в міфі відбувалися в якійсь проміжок часу (минулий, теперішній і майбутній), тобто мають постійну структуру. Вона включає складові – фонем, морфем і сімантем, що об'єднані в «пакети» (міфемі), що гармонують між собою на зразок оркестрової партитури³⁴. Але пояснення структури міфів у К. Леві-Строса з математичними схемами досить складне для розуміння. В міфах і обрядах простежується елементи опозицій³⁵ – «бінарності», на які звернув увагу Л. О. Зашкільняк³⁶.

Висновки. Аналізуючи знакові моделюючі системи соціуму, К. Леві-Строс заклав основи струк-

²⁴ Там само. С. 19.

²⁵ Там само. С. 27–29.

²⁶ Леві-Строс К. Структурна антропологія. Там само. С. 36–37.

²⁷ Леві-Строс К. Структурна антропологія. Там само. С. 40–41, 47, 56.

²⁸ Сторожук С. В., Гоян І. М. Там само. С. 107–113.

²⁹ Леві-Строс К. Структурна антропологія. Там само. С. 52–54.

³⁰ Леві-Строс К. Структурна антропологія. Там само. С. 58.

³¹ Шолуха Н. Є. Там само. С. 181–182.

³² Леві-Строс К. Структурна антропологія. Там само. С. 59–60, 69, 71.

³³ Там само. С. 196–197.

³⁴ Там само. С. 198–202.

³⁵ Там само. С. 221–227.

³⁶ Зашкільняк Л. Там само. С. 211.

турної антропології. На противагу англо-американським антропологам-емпірикам, Леві-Строс пропонував вивчати не стільки факти, скільки співвідношення між фактами – «структури». Визначаючи предметом дослідження соціальне життя, він зосереджується на вторинних, неусвідомлених явищах культури – суспільний етикет, одяг, норми моралі, традиції, ритуали, політики й релігії. Мета структурної антропології, що вивчає несвідоме, – єдність функціонування людського розуму в різних культурних системах. Культурні явища є варіаціями єдиної моделі, яку можна систематизувати в повторювану схему (паттерн). Виявлення цих «структур», за його переконанням, дозволяє зрозуміти загальні принципи функціонування людського суспільства та мислення.

Основним методом дослідження він визначав лінгвістичний, або фонологію. Він порівнював «фонологічні системи» з «системою спорідненості», в яку він включав родинні взаємодії чотирьох типів: брат-сестра-батько-син, а також правила шлюбів. Родинні системи базуються на універсальних «граматичних» правилах, таких як заборона інцесту та обмін жінками (які також виступають як «знаки» його структури) між групами, що створює соціальний порядок. На відміну від ряду сучасних дослідників, які наголошували на універсальності закону родинних відносин, К. Леві-Строс відзначав необов'язковість системи споріднення для

ряду культур, долучаючи «позитивні і негативні символи».

Важливим елементом структурної антропології виступає мова, що є соціальним явищем. Сприйняття в соціумі певного формального способу спілкування – конкретної мови, може визначити суспільні інститути й взаємини, спроможне як стимулювати його розвиток, так і стримувати його, консервуючи певний соціальний рівень суспільства. Через мову (міфемі) К. Леві-Строс намагався розкрити природу міфів, які також є частиною його «структури». Зміст міфів тлумачиться як колективна свідомість минулого, сучасного і майбутнього. Міф є проявом логічного мислення, проте обмеженого в знаннях про світ, тому в міфі людина виражає одні речі через інші за допомогою символів. Міфи не просто описують реальність, але також впорядковують її, створюючи модель світу, яка допомагає спільнотам орієнтуватися в соціальному і природному середовищі. В структурі міфів він виділив елементи бінарності, на характер яких також звертали увагу інші дослідники. Який би матеріал ми не взяли, завданням стає знаходження основних бінарних опозицій – протилежностей (природа/культура, рослина/тварина, сире/варене, молоде/старе). К. Леві-Строс бачив у релігії не стільки спробу пояснити світ, скільки спосіб організувати досвід і структурувати відносини між людьми та світом.

References

- Antolohiia svitovoi literaturno-krytychnoi dumky XX st. / Za red. M. Zubrytskoi. 2-e vyd., dopovnene. Lviv : Litopys, 2001. 832 s. [in Ukrainian].
- Zashkilniak L. Metodolohiia istorii vid davnyiny do suchasnosti. Lviv : Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni I. Franka, 1999. 228 s. [in Ukrainian].
- Levy-Stros K. Strukturnaia antropolohiya / Perev. s fr. V. V. Yvanova. Moskva : Nauka, 1985. 536 s. [in Russian].
- Levi-Stros K. Pervisne myslennia / Per. z fr., vstupne slovo ta prymitky S. Yosypenka. Kyiv : Ukrainskiy Tsentru dukhovnoi kultury, 2000. 324 s. [in Ukrainian].
- Levi-Stros K. Strukturna antropolohiia / Per. z fr. Z. Borysiuk. Kyiv : Osnovy, 2000. 387 s. [in Ukrainian].
- Levi-Stross Klod. Mif ta znachennia (Levi-Strauss Claude. Myth and meaning) / Per. M. Maierchuk. *Narodoznavchi Zoshyty*. 1995. 2: 102–111 [in Ukrainian].
- Marchenko O. M. Etnolohiia narodiv svitu: Navchalnyi posibnyk. Kropyvnytskyi : TOV POLIMED-Servis. 2019. 382 s. [in Ukrainian].
- Olshanskyi D. A. «Esprit humaine» v kulturnoi antropolohyy Levy-Strossa. *Kulturolohichna dumka*. 2011. 4: 150–154 [in Russian].
- Storozhuk S. V., Hoian I. M. Struktura sporidnennia K. Levi-Strosa: teoriia i krytyka. *Humanitarian studios: pedagogics, psychology, philosophy*. 2022. 13 (2): 105–115 [in Ukrainian].
- Enaff M. Klod Levi-Stros i strukturnaya antropologiya / Per. s fr. O. V. Kustovoi; pod nauch. red. A. M. Polozhenova. Sankt-Peterburg : Gumanitarnaya akademiya, 2010. 560 s. (Seriya «Ars Pura. Frantsuzskaya kolleksiya») [in Russian].
- Lévi-Strauss C. *Anthropologie structurale*. Paris : Plon, 1958. 454 p. URL: <https://archive.org/details/anthropologiestr00levi/page/n13/mode/2up> (дата звернення: 10.12.2025).